

Allah'a İman'ın İnsan Varlığına Yansıması: Secdeye Ulaşmak -3

Prof. Dr.-Ing. Şenel ERGİN

İslâm Ansiklopedisinin “İman” maddesinde kavram ve olgu olarak İman'ı tanımlamak bağlamında ve tarihsel seyir de belirtilerek, verilmiş yeterli temel bilgiye ulaşmak mümkündür.

Sinanoğlu¹, söze iman sözcüğünün sözlük anlamından başlayarak, “emn – eman” köküne atfen ve “güven duygusu içinde tasdik etmek, inanmak” anlamında “iman” der ve “akd” köküne atfen de “Sağlamlaştırmak, kesin karar vermek, tasdik etmek” anlamında “i'tikād” sözcüğünün de “ ‘iman’ karşılığında” kullanıldığını, yazar.

Ve terim olarak İman için “genellikle ‘Allah’tan alıp din adına tebliğ ettiği kesinlik kazanan hususlarda peygamberleri tasdik etmek ve onlara inanmak’ diye tanımlanır” bilgisini verir.

*Bu tanım cümlesinde çok net olan şey şudur:
Allah ile kul arasında Hz. Âdem'den Hz. Muhammed Mustafa'ya (s.a.v.) İlâhi Kelâm'ı, “iletken ve varlık mahiyeti itibariyle de kul olan bir varlık” vardır. Ve “O” ne iletiyorsa.. esas olan O'nun ilettiği bilgidir.
İman Allah'a değil, “Allah'ın Kelâm'ı adına iletilen” bilgi'yedir.²*

*Peki.. İslâm iletilen her bilgiyi tanır mı.. Hayır, tanımaz.
Bu söylenenleri birbirinden çok net ayırmak ve anlamak zorundayız.*

Sinanoğlu, İbranice (Musevîlik) ve Latince (İsevîlik) kapsamında iman teriminin tanımlarını da vermektedir ve verilen tanımlar ilk genellemesi bağlamında kalmaktadır.

¹ SİNANOĞLU, M.; İMAN, <https://islamansiklopedisi.org.tr/iman> erişim:28.02.2024

² Allah'ın Kelâm'ı olan vahyin tarihsel süreçteki akışı ve kullara ulaştırılması düşünüldüğünde, bu cümlelerin anlamı daha iyi kavranacaktır. Ayrıca Allah, Peygamber, İslâm ve İman ifadelerini olgu ve kavram bazında kavramış bir beyin için “peygamber unsurunu ve değerini” devre dışına çıkarmak da düşünme – yazma ve konuşma haddi kapsamına giremez. Sadece tarih içinde İznik'de toplanan kulları ve birbirinden ayrı yazılan 4 adet İncil'i ve hangisinin kabulü bağlamında da yapılan tartışmaları düşünmek zorundayız. Kaldı ki Hz. Musa ile Hz. İsa'nın sözlerinin ve geride bıraktıkları kutsal metinlerin süreç içinde tahrif edilmesinden ve daha yakın tarihte de Kur'an bağlamında alevlenen tarihselcilik adına yapılan çalışmalardan söz etmiyorum. F. Gülen fülleri de, DİN – İSLÂM itibariyle gözardı edilemez.. Hepsi genelde “vahyi yeniden yorumlama ve iletme çabalarından” ibaretti, En yaygın inancın İsevîlik (Hristiyanlık) olduğunu düşünürsek, kapsamlı kabul de gördüler ve görüyorlar. Ş.e.

Makalesinin ağırlıklı kısmı “Kur’an’ı Kerim’de İman” konusuna ayrılmış olup, hem Âyetler bazında hem de Kelâm literatüründeki gelişme seyri bağlamında açıklanmaktadır.

Sinanoğlu’nun metni dikkatle okunduğunda görüleceği üzere, Sayfada yayınlanan ilk iki yazımda değinildiği gibi .. İman konusu anlatılırken akışkan bir düşünce çerçevesinde iman konusu ile amel konusu birleştiriliyor ve iman – amel birlikteliği kapsamında.. Amel konusu.. İman Esasları konusuna evriliyor.

Bu kesinlikle bir yazma hatası değildir; düşünce ve anlama seyrinin doğal bir sonucudur.

Oysa.. ancak ve sadece doğrudan Allah’a iman etmenin kapsayıcı ve belirleyici olacağını; İman Tahkiki İman seviyesine ulaşmış ise.. Allah’a İman’ın zaten – doğal olarak.. tasarlanıp yaratılan ve sahiplenip yönetilen Kâinat’ın Sahibi’nin zahirde ve gaypta içerdiği ve zahiri ve batınî âyetlerle beyan ettiği her değerine imanı kapsıyor olacağını düşünemez miyiz.

Bizleri bu sonuca ulaştıracak gerek koşul.. Arapça lafzının belletilerek Kur’an’ın yüzünden ezbere ve anlamadan okutulması değil.. Kur’an Metni’nin Arapça üzerinden anlayarak okutulmasının öğretilmesidir. Ve elbette sorumlu Kurum’un buna göre de eğitim – öğretim sürecini örgütlemesidir.

Bugün için yaşanan gerçek ise bizlere amel üzerinden imana nasıl ulaşılacağına maddeler halinde, ki bu da iman esasları olarak sıralanıyor, belletilme çalışmalarıdır, gayretleridir. Sürekli olarak bizlere ne yapacağımız anlatılmaktadır.

Bu düşüncelere rağmen Sinanoğlu yazısını çok değerli bir bilgi vererek bitirmektedir. Aynen veriyorum:

“Kelâm literatüründe iman esasları
‘Allah’a, Peygamber’e ve âhiret gününe iman’ şeklinde önce üç (usûl-i selâse), ardından kelime-i şehâdetle belirtildiği gibi Allah’a ve Hz. Muhammed’in peygamberliğine iman olarak iki ve nihayet Allah’a iman şeklinde (aslî’l-usûl) tek bir esasta özetlenmiştir.

Kur’an’da sabit olup sahih hadislerle de açıklanan iman esasları sadece yaygınlık kazanan altı unsurdan ibaret değildir. Dinden olduğu kesin biçimde kanıtlanan itikadî, amelî ve ahlâkî bütün hükümlere inanmak, bunların farz, helâl veya haram olduğunu tasdik etmek de mümin olmanın şartıdır.’ ”

Şimdi yukarıda yazılan cümlelerim tekrar okunursa..

Allah'a İman konusunu kavradığımızda daha daha neleri görüp – kavrar hale gelebileceğimizi söylemeye çalıştığım daha iyi anlaşılacaktır.

Asal olan bu hükümdür: ancak ve sadece Allah'a İman..

Bu keyfiyet, tanımlama olarak ifadesini de

“İman mutlak (sonsuz) olanı idraktır” cümlesinde bulur.

İşte bu nedenden ötürü tanım yığını içinde bana ışıldayan öncelikli tanım bu olmuştur.

Devam edecek.